Scherp selectiecriteria voor asielzoekers aan en voer effectief uitzettingsbeleid

Posted on 6 mei 2023 by Harrie Verbon

Veel experts op het gebied van asielbeleid, zie bijvoorbeeld hier, menen dat het recht op asiel een absoluut recht is. Een welvarend en beschaafd land hoort zich niet te onttrekken aan zijn plicht vluchtelingen te beschermen. Niet alleen mensen betrokken bij het vluchtelingenwerk vinden dit, maar er zijn ook economen die menen dat het verlenen van asiel alleen op humanitaire overwegingen mag berusten.

'Vooral bittere mensen zijn tegen komst migranten'

Dit zeggen bijvoorbeeld Panon en Cucu: 'Onze bevinding dat, naast humanitaire overwegingen, asielbeleid ook bepaald kan worden door het bestaan van spanningen tussen landen, is bedenkelijk. Voor zover de kans om asiel te krijgen

afhangt van het land waar de aanvraag wordt ingediend, worden asielzoekers blootgesteld aan onrechtvaardige willekeur. Het is nodig om [in de EU] duidelijker toelatingscriteria te formuleren, die bij voorkeur gelijk zijn voor alle EU-lidstaten (…)'

Op grond van deze opvatting kun je niet tegen de komst van asielzoekers zijn. Sterker, mensen die een rem op de komst van asielzoekers willen, zijn hoe dan ook populisten, zoals Leo Lucassen niet ophoudt te beweren. Ook economen laten zich op soortgelijke wijze uit. De Deense econoom Panu Poutvaara schreef daar zelfs diverse wetenschappelijke artikelen over. In dit artikel dat hij samen met Max Friedrich Steinhardt schreef, beweert hij zelfs dat het vooral 'bittere' mensen zijn die tegen de komst van migranten zijn.

Ieder besluit volgt uit een afweging van voor- en nadelen

De opvattingen van de hier aangehaalde economen is curieus. In de economische wetenschap gaat het namelijk om de 'optimale afweging'. Op individueel niveau kan het bijvoorbeeld gaan om de keuze tussen nu consumeren en sparen, oftewel later consumeren. Hoe meer je spaart, des je meer je later kunt consumeren, maar des te minder je nu kunt consumeren. Afhankelijk van de individuele voorkeuren kan iedereen de optimale besparingen bepalen. Aangezien voorkeuren verschillen zullen sommige mensen bij eenzelfde inkomen meer sparen dan andere mensen.

Op macroniveau maakt de overheid ook afwegingen op allerlei terreinen. Bijvoorbeeld, de overheid kan uitkeringen verhogen om armoede te bestrijden, maar dan moeten ook de belastingen omhoog. Dat leidt misschien tot kapitaalvlucht of tot meer zwart werken. Het kan ook voor de uitkeringsontvangers betekenen dat ze minder noodzaak zien om naar werk te zoeken. Aangezien ook tussen landen de voorkeuren kunnen verschillen, zullen, bij eenzelfde nationaal inkomen, in sommige landen de uitkeringen hoog en in andere landen de uitkeringen laag zijn.

Er zijn dus op allerlei gebied economische afwegingen te maken. Aannemende dat het tot een beslissing komt, zullen dan de voordelen (bijvoorbeeld meer consumeren later) precies opwegen tegen de nadelen (minder consumeren nu). Maar, als het om de toelating van asielzoekers gaat, zou die afweging niet meer

gemaakt kunnen en mogen worden. Terwijl als er asiel wordt toegekend, er niet alleen een voordeel is (een individu wordt beschermd tegen onheil).

Er zitten duidelijk ook nadelen aan het toekennen van asiel. Door het genereus toekennen van asiel kan de bevolking gaan groeien, zoals in Nederland het geval is. Dit leidt tot een groter beroep op de krappe ruimte. Het leidt ook op korte termijn tot een tekort aan woningen en dus tot prijsstijgingen in de bouw. Er komt meer druk op de zorgsector, terwijl daar al grote personeelstekorten zijn.
De ongelijkheid neemt toe, net als de culturele diversiteit.

Een ander duidelijk nadeel is dat immigranten in het algemeen en asielzoekers in het bijzonder na verloop van tijd concurrenten op de arbeidsmarkt kunnen worden van sommige groepen werkenden. Dat zullen dan vooral laaggeschoolde Nederlanders zijn die daar last van hebben.

Weglaten van nadelen van asiel geeft absurde resultaten

Er zijn dus voordelen en nadelen verbonden aan het toekennen van asiel. Maar als staten die afweging tussen nadelen en voordelen niet zouden mogen maken, kun je al gauw absurde resultaten krijgen. Er zijn ruim 27 miljoen vluchtelingen op de wereld. Die zouden op een zekere dag allemaal kunnen besluiten in Nederland asiel aan te vragen. Volgens de boven aangehaalde asielexperts, zouden die allemaal asiel moeten krijgen, want het asielrecht is absoluut. De bevolking zou dan met één klap meer dan verdubbelen.

Zoveel asielvragen zullen er nooit komen, zullen de experts zeggen. Misschien niet, maar het zou bijvoorbeeld wel heel goed mogelijk zijn dat van de ruim 630 duizend personen per jaar die in Europa asiel aanvragen, een groter deel naar Nederland komt.

In ieder geval lijkt het erop dat de laatste jaren een stijgende trend optreedt in het aantal asielzoekers. Dat blijkt uit de volgende figuur:

Bron: cbs.nl; Cijfer voor 2023 is een verwachting, zie nos.nl

In 2015 was er een asielcrisis als gevolg van vluchtelingen uit Syrië. In 2020 was het aantal asielverzoeken laag door de coronapandemie, maar na 2020 treedt er

een continue stijging op in het aantal asielzoekers. Voor dit jaar worden zelfs meer asielzoekers verwacht dan in 2015. Kan Nederland het hoofd bieden aan deze wassende asielinstroom? Of moet Nederland gelaten het aantal asielverzoeken afwachten?

In de EU is het asielbeleid in beginsel centraal vastgelegd. Dit beleid is echter niet afdwingbaar, vooral door het ontbreken van eenduidige toelatingscriteria. Individuele landen bepalen zelf hoe streng of hoe soepel zij zijn bij het toelaten van asielzoekers. De EU-lidstaten blijken allemaal een andere houding aan te nemen tegenover asielzoekers. Duitsland liet in 2015 iedere vluchteling zonder enige beperking toe onder de leus 'Wir schaffen das' van de bondskanselier, maar een aantal Oost-Europese EU-lidstaten begonnen vanaf het najaar van 2015 de grenzen te sluiten.

Iedere lidstaat volgt dus zijn eigen voorkeuren ten aanzien van het aantal toe te laten asielzoekers. Dat blijkt ook uit het percentage asieltoekenningen dat sterk verschilt tussen landen. Onderstaande figuur, gebaseerd op gegevens van 2005-2018, laat dit duidelijk zien:

Bron: cepr.org

De EU kan selectiever asiel toekennen

Iedere EU-lidstaat volgt dus zijn eigen voorkeuren, waarbij de minder 'genereuze' landen (volgens de figuur landen als Frankrijk, Griekenland en Hongarije) in feite de meer 'genereuze' landen (Nederland, Noorwegen, Italië) met meer asielzoekers opscheept. Nederland zou zich hiertegen te weer kunnen stellen door zelf ook selectiever te worden, zoals we eerder betoogden.

Maar om een *race to the bottom* te voorkomen zou het beter zijn via de EU selectiviteit te bereiken, bijvoorbeeld door de selectieprocedure naar derde landen te verleggen. Dit is volgens mij in het belang van alle politieke partijen in Nederland. Er lijkt wel weer enige steun in de EU te zijn voor deze 'derde-landenoptie'.

Bij uitblijven van EU-beleid wordt Nederland zelf selectief

De EU-lidstaten zijn het fundamenteel oneens over het wenselijke asielbeleid. Die onenigheid maakt EU-beleid onmogelijk. Dat verhindert ook een strategische visie op de wenselijke asieltoekenningen. Het uitvoeren van de asielprocedure buiten de EU zou die onenigheid tussen de EU-lidstaten misschien kunnen verminderen.

Zeker is dat echter niet, want juist een procedure buiten de EU maakt de invoering van quota's noodzakelijk. Die quota's zijn immers bedoeld om toegelaten asielzoekers over de EU-lidstaten te spreiden. Die leidden in het verleden vooral tot onenigheid in de EU. Daarom lijkt het ook onwaarschijnlijk dat de EU op korte termijn een besluit neemt over het uitvoeren van de asielprocedure buiten de EU. Tot zo'n besluit is genomen, zou Nederland zijn eigen selectiecriteria moeten aanscherpen en direct een effectief uitzettingsbeleid moeten invoeren.

Harrie Verbon (1951) *is emeritus-hoogleraar Openbare Financiën aan de Universiteit van Tilburg. Zie voor zijn blog https://www.harrieverbon.nl.*

De donateurs vormen het fundament van ***Wynia's Week****. U maakt het als donateur mogelijk dat ons online magazine 104 keer per jaar verschijnt. Doneren kan op verschillende manieren, kijk HIER. Alvast hartelijk dank!*